

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

Януари – март 2009 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

Към 31 март 2009 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 7799.0 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на март 2008 г.) те са нараснали със 72.1 млн. лв., или с 0.93%, което е с 19.13 пр.п. повече от прираста им, отчетен за същия период на 2008 г.

Динамиката на парите в обращение през първото тримесечие следваше ясно очертаната сезонна цикличност. Тя е резултат от по-ниските търговски обороти, които фирмите реализират след коледните и новогодишните празници, от плащането на преките данъци в началото на годината, както и от по-високите разходи на домакинствата за

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г. С Решение на УС на БНБ № 110 от 6.X.2005 г. банкнотите и разменните монети с неизтекъл срок на обмяна, които не са върнати в касите на БНБ, бяха приспаднати от парите в обращение. С цел съпоставимост на данните левовата им стойност е изключена от размера на парите в обращение и за предходни периоди.

комунални услуги през зимния период. В резултат на тези фактори в касите на БНБ се връщат голяма част от пуснатите в обращение в края на предходната година банкноти.

През първото тримесечие на 2009 г. парите в обращение намаляха с 1380.4 млн. лв. в сравнение с края на 2008 г. В процентно изражение намалението е с 15.04%, което е с 6.91 пр.п. по-голямо от отчетеното за същия период на 2008 г.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.III.2008	31.XII.2008	31.III.2009	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	(к.3-к.1)/к.1	(к.3-к.2)/к.2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ – общо в т.ч.	7727.0	9179.4	7799.0	0.93%	-15.04%
<i>Банкноти</i>	7597.7	9032.1	7651.4	0.71%	-15.29%
<i>Разменни монети</i>	125.2	142.9	143.2	14.37%	0.18%
<i>Възпоменателни монети</i>	4.1	4.4	4.5	10.68%	2.89%

В края на март 2009 г. дялът на банкнотите в стойността на парите в обращение е 98.11%. През първото тримесечие на настоящата година той е намалял с 0.28 пр.п. в сравнение с дела им, отчетен към края на 2008 г. За едногодишен период – спрямо края на първото тримесечие на предходната година, дялът на банкнотите от общата стойност на парите в обращение е намалял с 0.22 пр.п.

Към 31 март 2009 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 1.84%. През първото тримесечие той е нараснал с 0.28 пр.п., а за едногодишен период се е увеличил с 0.22 пр.п.

Възпоменателните монети запазват относително постоянен дял от 0.05% през целия едногодишен период.

В изпълнение на монетната си програма за 2009 г. и на основание на чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през първото тримесечие Българската народна банка пусна в обращение медна възпоменателна монета „110 години от рождението на Дечко Узунов“ от серията „Бележити български творци“ с номинална стойност 2 лева.

Средната банкнота в обращение в края на първото тримесечие на 2009 г. е 25.92 лв. В сравнение с края на четвъртото тримесечие на 2008 г. тя е нараснала с 0.71 лв., а за едногодишен период се е увеличила с 0.95 лв. Стойността на средната монета в обращение в края на първото тримесечие на 2009 г. е 0.14 лв. и остава без промяна от края на юни 2007 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

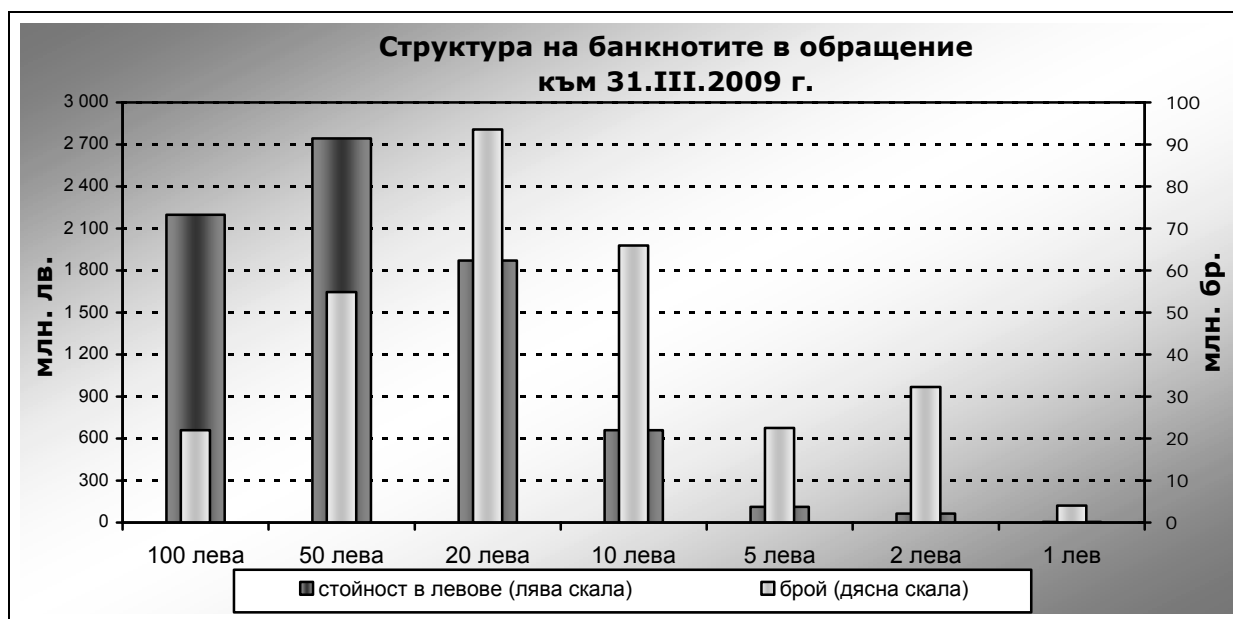
В края на първото тримесечие на 2009 г. в обращение са 295.1 млн. бр. банкноти, които са със 17.61% по-малко в сравнение с края на 2008 г. По стойност намалението им е 15.29%, като в края на март общата стойност на банкнотите в обращение е в размер на 7651.4 млн. лв.

За едногодишен период (спрямо края на март 2008 г.) броят на банкнотите в обращение намаля с 9.1 млн., или с 2.98%. Спрямо края на март 2008 г. нарастване е отчетено при броя на банкнотите в обращение от купюри 100 и 2 лева, съответно с 22.84% и 4.92%. Намалението на броя на банкнотите в обращение за едногодишен период при останалите купюри е в диапазона от 1.51% за банкнотите от купюра 20 лева до 8.63% за тези от 50 лева. Стойността на банкнотите в обращение е с 53.7 млн. лв., или с 0.71% по-голяма от отчетената към края на март 2008 г.

По отношение на дела на отделните купюри по стойност нарастване през първото тримесечие на 2009 г. в сравнение с четвъртото на 2008 г. е отчетено при банкнотите от 100, 5 и 2 лева съответно с 2.87, 0.01 и 0.07 пр.п. С 0.92, 1.70 и 0.34 пр.п. спрямо същия период е намалял дялът на купюрите съответно от 10, 20 и 50 лева. По отношение на дела на броя на отделните купюри в общия брой на банкнотите в обращение нарастване спрямо края на 2008 г. е отчетено при купюрите от 2, 5, 50 и 100 лева съответно с 1.24, 0.24, 0.34 и 0.93 пр.п. Спрямо същия период намаление е отчетено при дела на банкнотите от купюри 10 и 20 лева съответно с 1.71 и 1.27 пр.п. Стойността на банкнотите от 50 лева в обращение в края на март 2009 г. е в размер на 2742.0 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.84%) в общата стойност на банкнотите в обращение.

С най-голямо увеличение за едногодишен период е дялът на броя банкноти от купюра 100 лева. Общият брой на банкнотите в обращение от тази купюра в края на март 2009 г. им отрежда дял от 7.44%, като за период от една година той се е увеличил с 1.56 пр.п. С 0.47 и с 0.82 пр.п. е нараснал дялът за едногодишен период и на купюрите от 20 и 2

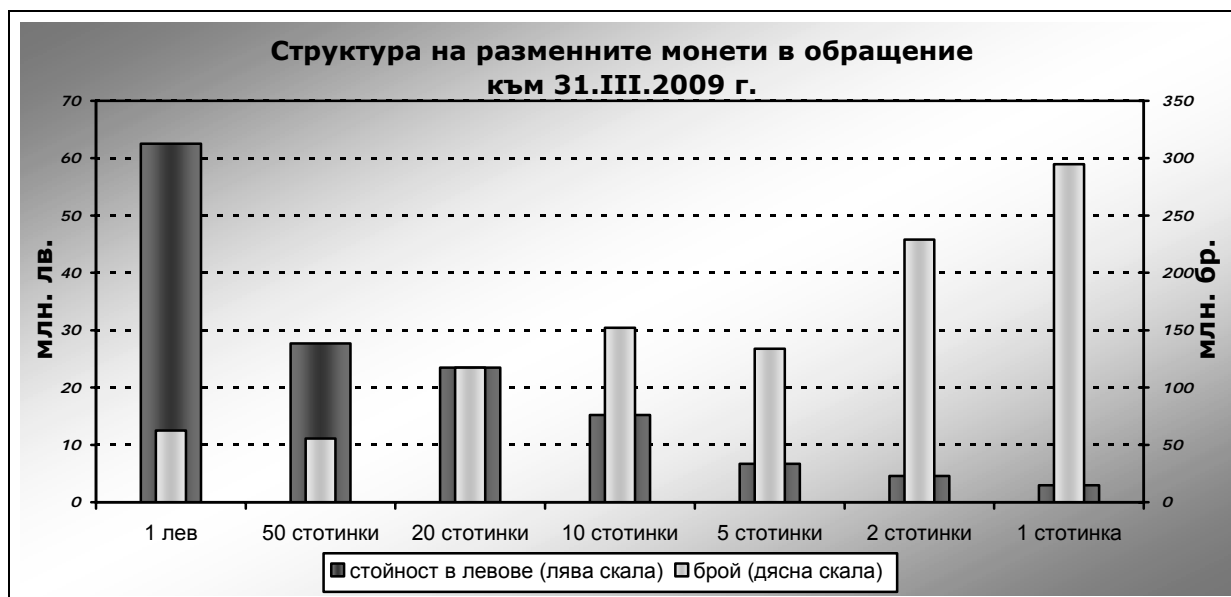
лева в обращение. Купюрата от 20 лева е с най-голям дял сред общия брой на банкнотите в обращение – 31.70%. В края на март 2009 г. в обращение са 93.6 млн. бр. от тази купюра.

Намаление на дела на броя банкноти в обращение за едногодишен период (спрямо края на март 2008 г.) е отчетено при купюрите от 5, 10 и 50 лева съответно с 0.42, 1.32 и 1.15 пр.п.

Броят на разменните монети в обращение към края на март 2009 г. се е увеличил в сравнение с края на декември 2008 г. с 18.0 млн., или с 1.75%, и достига 1045.3 млн. За едногодишен период прирастът е в размер на 135.4 млн. броя (14.88%). През първото тримесечие на 2009 г. стойностният размер на разменните монети в обращение е нараснал с 0.3 млн. лв. (0.18%), а за едногодишен период – с 18.0 млн. лв. (14.37%).

В края на март 2009 г. дяловете на монетите от 1, 2, 5 и 50 стотинки са се увеличили съответно с 0.01, 0.05, 0.07 и с 0.21 пр.п. в сравнение с края на 2008 г. За същия период дяловете на монетите от 10 и 20 стотинки и от 1 лев са намалели съответно с 0.14, 0.14 и 0.06 пр.п.

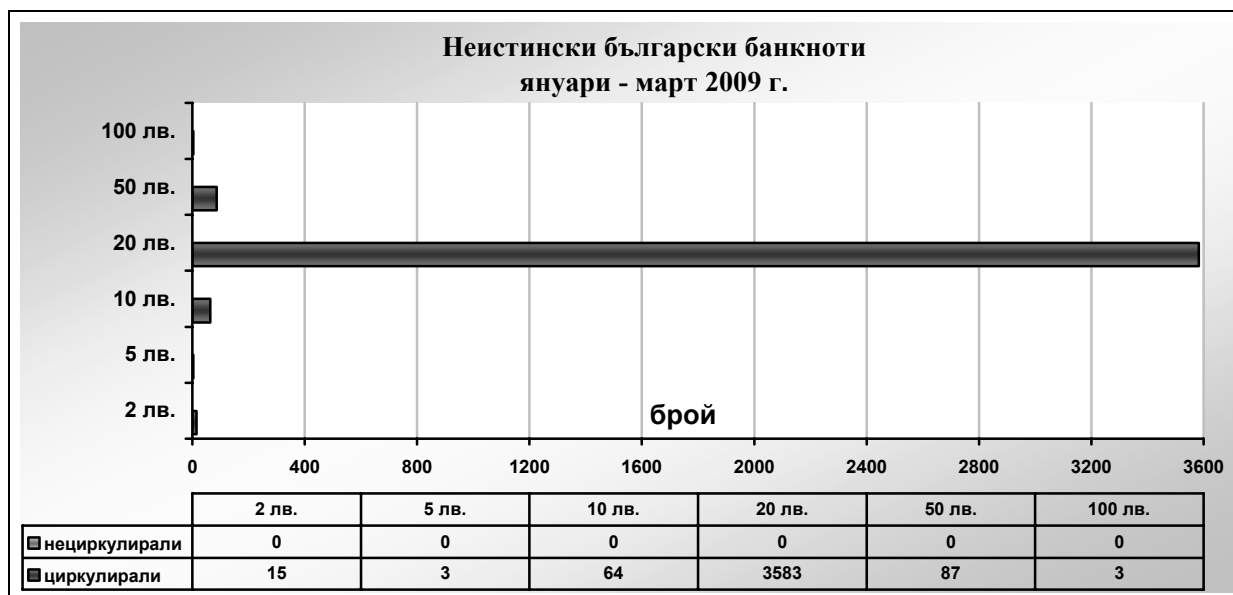

Промените в структурата на броя на монетите в обращение следват своите дългосрочни тенденции. Към 31 март 2009 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (28.21%), а с най-малък дял – монетата от 50 стотинки (5.30%).

Увеличение на дела за едногодишен период се отчита при броя на монетите в обращение от 1, 2, 5 и 50 стотинки – съответно с 0.02, 0.25, 0.13 и 0.03 пр.. Делът на монетите от 10 и 20 стотинки и от 1 лев намалява спрямо края на март 2008 г. съответно с 0.25, 0.15 и 0.03 пр.п.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През първото тримесечие на 2009 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са регистрирани и задържани общо 3755 броя неистински левови банкноти. Всички задържани през първото тримесечие на 2009 г. неистински български банкноти са циркулирали в паричното обращение. Общият брой на задържаните неистински български банкноти е по-голям с 238 бр., или с 6.77%, в сравнение със задържаните през четвъртото тримесечие на 2008 г. С най-голям дял сред общо задържаните левови банкноти са купюрите от 20 лева (95.42%), следвани от неистинските банкноти от купюра 50 лева с дял от 2.32%, а делът на неистинските купюри от 10 лева е 1.70%. Неистинските банкноти от купюри 2, 5 и 100 лева са общо 21 на брой, с общ дял от 0.56% от всички задържани през разглеждания период български банкноти.

В периода януари – март 2009 г. бяха регистрирани и задържани 222 бр. неистински български разменни монети, от които 218 бр. са от 50 стотинки и 4 бр. – от 1 лев.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през първото тримесечие на 2009 г. в НЦА на БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 504 бр. евро, 161 бр. щатски долари и 100 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

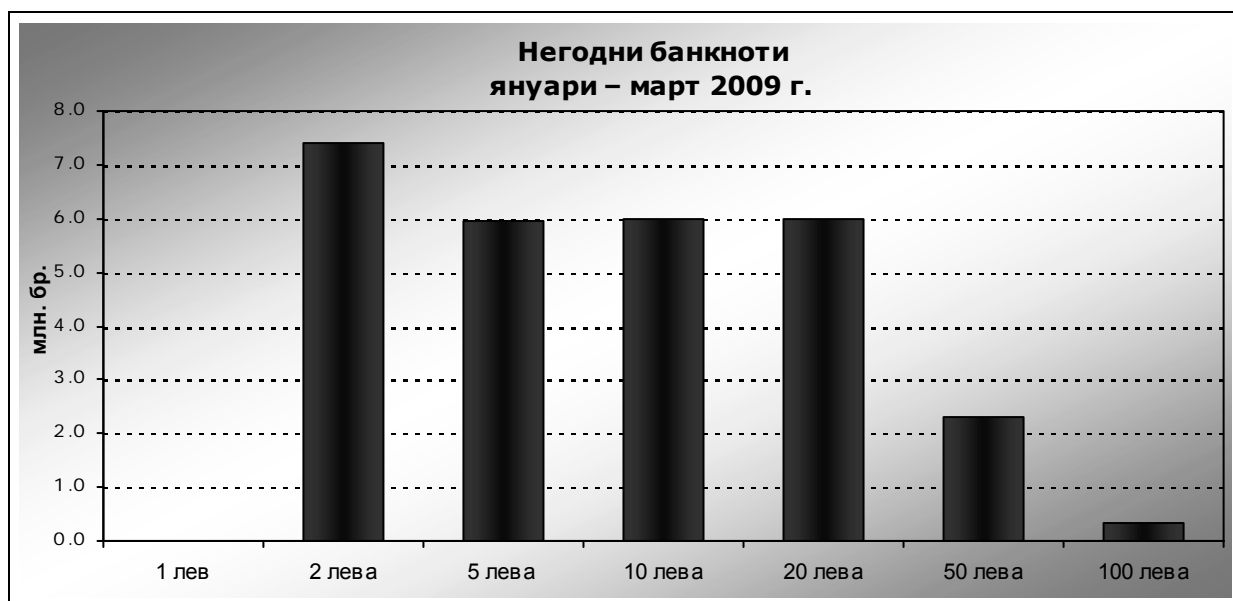
III. Негодни банкноти и разменни монети²

През периода януари – март 2009 г. от обработените и проверени за истинност и годност банкноти в БНБ са отделени 28.0 млн. бр. негодни, които са с 0.9 млн. бр. (3.16%) по-малко в сравнение с четвъртото тримесечие на 2008 г. За едногодишен период (март 2008 г. – март 2009 г.) отделените като негодни банкноти са с 2.7 млн. бр. по-малко (2.44%) в сравнение с предходния период със същия период на 2008 г.

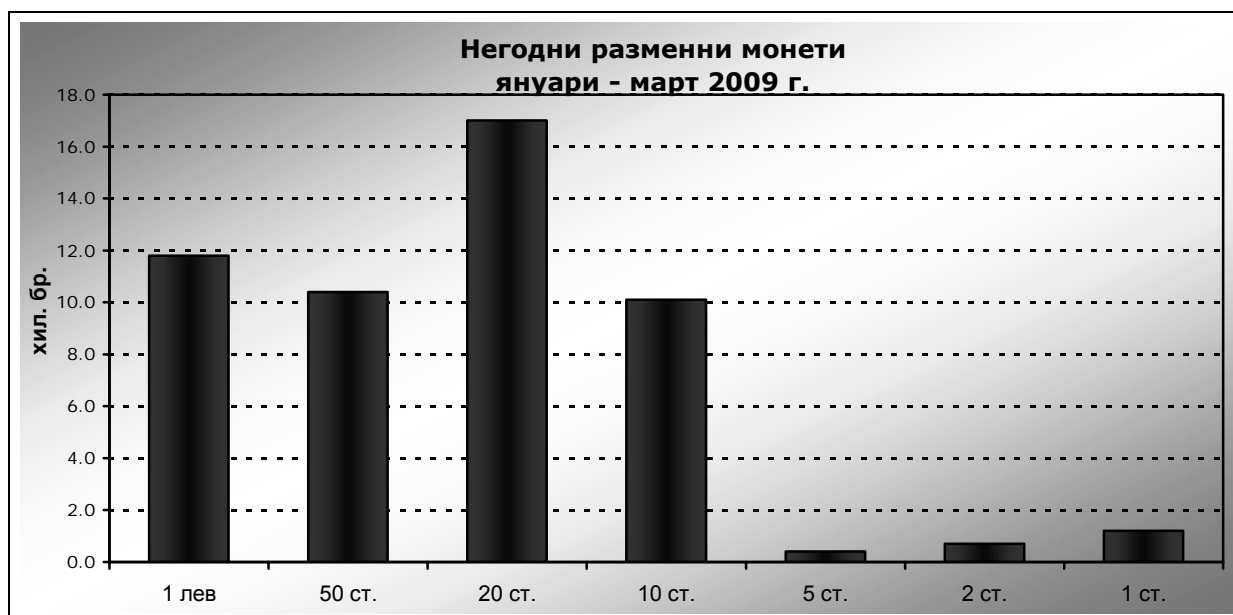
В общия брой на отделените като негодни банкноти през първото тримесечие на 2009 г. най-малък е дялът на купюрите от 100 и 50 лева, съответно 1.18% и 8.24%. Съвкупният дял на купюрите от 20, 10, 5 и 2 лева в общия брой на отделените през този

² Това е броят на българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

период като негодни банкноти е 90.56%, а относителното им тегло в тази съвкупност е разпределено на относително равни дялове за всяка от тези купюри.

Процентът на отделените негодни банкноти от общо обработените в БНБ от съответната купюра за едногодишен период продължава да е най-голям при купюрите от 2 лева и 5 лева. Това се дължи на големия брой вторични обороти, които тези две купюри извършват в паричното обращение поради по-честата им употреба при разплащанията на дребно.

При обработката на разменни монети в БНБ през първото тримесечие на 2009 г. като негодни са отделени 51.5 хил. броя. Те са с 3.9 хил. бр., или с 8.20%, повече в сравнение с отделените като негодни през четвъртото тримесечие на 2008 г.